

tussen Duin & Dijk

Natuur in Noord-Holland, Jaargang 16

1 ● 2017

● Foto: Theo Baas.

Schaafstro

Equisetum hyemale

Kenmerken

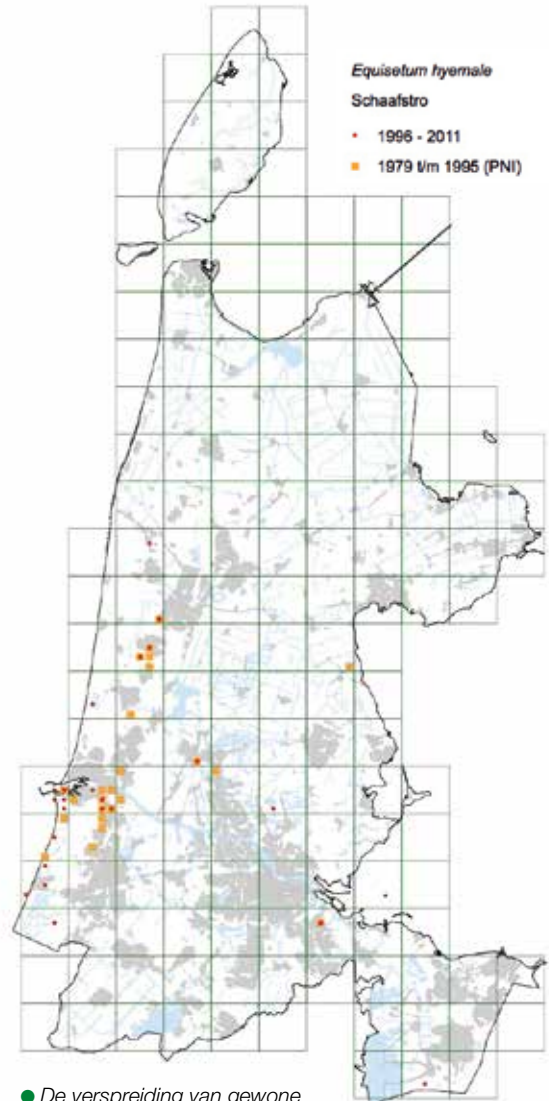
Schaafstro behoort tot de groep van de paardenstaarten, een oeroude groep die zijn glorietijd beleefde in het Vroeg Carboon, 363 tot 286 miljoen jaar geleden. Paardenstaarten vormden toen een belangrijk onderdeel van de vegetatie, met een hoogte van ruim 20 meter waren ze de woudreuzen van het Carboon. De tegenwoordige paardenstaarten zijn heel wat bescheidener van formaat, zelfs de reuzenpaardenstaart wordt niet hoger dan twee meter. Schaafstro is een wintergroene plant met een zeer ruwe, donkergroene, onvertakte stengel. Als bij alle paardenstaarten is de stengel geleded en zijn de leden met elkaar verbonden door een (getande) schede. Bij schaaftstro vallen de tanden van de schede vroeg af waardoor de rand zwak gekarteld is. De stengelleden hebben aan de bovenkant en aan de voet meestal een zwarte band. De plant vormt wortelstokken met lange leden en waar ze voorkomt groeit ze meestal massaal. De naam schaaftstro slaat op het gebruik dat men van de ruwe stengels maakte als polijstmiddel. Ook als nagelvijsje is de stengel zeer geschikt. Equisetum komt van het Latijnse equus (paard) en setum (borstel of haren), omdat veel soorten op een paardenstaart lijken. Hymalee betekent 'in de winter bloeiend'.

Ecologie

Schaafstro is een plant van zonnige, tot licht beschaduwde plaatsen op droge tot vrij natte, matig voedselarme, tot matig voedselrijke grond (zand, leem, zavel en klei). De plant heeft een voorkeur voor een kalkrijke tot zwak zure bodem en groeit vaak op plaatsen met ondiepe kwel. Schaafstro groeit in uiteenlopende biotopen als loofbossen, waterkanten, zandige rivierdijken, opgespoten grond, afgravingen en langs spoorwegen.

Verspreiding en trend

Schaafstro is een plant van de gematigde en koude streken op het noordelijk halfrond. In ons land is het een vrij zeldzame soort. De meeste groeiplaatsen bevinden zich

● De verspreiding van gewone brunel in Noord-Holland.

op leemgronden en in beek- en rivierdalen in het oosten en zuiden van ons land (waar het vooral een bosplant is) en langs de binnenduinrand van Noord- en Zuid-Holland. De plant is zeldzaam in Noord-Brabant en Midden-Limburg en zeer zeldzaam op de Zeeuwse eilanden (buiten de duinen) en in het noordoosten van ons land. In Noord-Holland liggen de meeste groeiplaatsen langs de binnenduinrand en in de duinen. Ook langs het spoor liggen belangrijke groeiplaatsen, de soort groeit o.a. massaal langs het spoor bij Heiloo en Beverwijk. Ook is de plant op enige plaatsen in het stedelijk gebied gevonden. Tijdens de laatste inventarisatieperiode is de plant in 23 kilometerhokken aangetroffen. Dat is gelijk aan de eerste periode.

Theo Baas
baas0828@planet.nl